

Nieodpłatna pomoc prawna jako realizacja prawa do sądu

Dr Przemysław Mijał*

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów – druk nr 806 – wpłynął do Sejmu 8.10.2012 r. (projekt rządowy z 6.3.2012 r.). Oprócz dyskusji wokół kontrowersji dotyczących tzw. deregulacji, której projekt w znacznej mierze dotyczy, dał również asumpt do zajęcia się kwestią świadczenia pomocy prawnej *pro bono* przez radców prawnych i adwokatów. Stało się to za sprawą projektowanego brzmienia art. 8 ustawy z 6.7.1982 r. o radcach prawnych¹ oraz art. 4a ustawy z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze², w myśl którego nieodpłatne świadczenie pomocy prawnej miałyby zostać związane z działalnością gospodarczą przedsiębiorstwa, w którym radca (adwokat) wykonuje zawód.

W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości przedmiotowe postanowienie pozwoli usunąć wątpliwości dotyczące płacenia podatku od towarów i usług za usługi świadczone przez prawników *pro bono*. W odpowiedzi na wnoszone – już na etapie prowadzonych konsultacji społecznych dotyczących projektu ustawy – uwagi, że uregulowanie problematyki odprowadzania podatku od towarów i usług od działalności *pro bono* powinno być uregulowane w ustawie podatkowej, Ministerstwo Finansów wskazywało, iż kwestie dotyczące bezpłatnej pomocy prawnej powinny być uregulowane kompleksowo w przepisach należących do właściwości rzeczowej właściwych resortów poprzez np. określenie kręgu osób, do których pomoc taka miałaby być skierowana, oraz zasad weryfikacji korzystania z takiej pomocy. Z kolei przedstawiciele zawodów prawniczych projektowaną przez Ministerstwo Sprawiedliwości nowelizację w zakresie, w jakim dotyczy świadczenia pomocy *pro bono*, ocenili odmiennie. Pozytywnie odniósł się do niej Maciej Bobrowicz – prezes Krajowej Rady Radców Prawnych – który uznał, że zmierza ona do rozwiązania problemu opodatkowania usług prawnych świadczonych *pro bono*, zaś Monika Strus-Wołos – członek prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej – rozważała, czy ktoś nie będzie w przyszłości chciał tego przepisu tak interpretować, że adwokat ma obowiązek prowadzenia takiej działalności³.

Z pewnością brak jednoznacznej regulacji prawnej oraz rozbieżne interpretacje w zakresie skutków podatkowych działalności *pro bono* prowadzonej zarówno przez profesjonalnych prawników, jak i ich samorządy zawodowe (np. akcja „Niebieski parasol” organizowana przez Krajową Izbę Radców Prawnych, dzień bezpłatnych porad adwokackich) oraz świadczonej nieodpłatnie przez inne instytucje, w tym uniwersyteckie poradnie prawne czy biura porad obywatelskich (dyskutowany jest problem, czy usługa tego rodzaju stanowi przychód dla beneficjenta udzielonej pomocy), powoduje obawy przed podejmowaniem tego rodzaju inicjatyw i wpływa negatywnie na ich dostępność. Nawet jednak ich podejmowanie na szeroką skalę nie

załatwia problemu świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, która powinna być udzielana i zapewniona przez państwo w ramach kompleksowego systemu wsparcia udzielanego stronom postępowania sądowych jako refleks konstytucyjnego prawa do sądu. Jego naruszeniem będzie bowiem jakiegokolwiek zamknięcie drogi sądowej, przysługującej przecież każdemu niezależnie od istnienia oraz treści stosunku materialno-prawnego i wynikających z niego uprawnień i obowiązków⁴, w sytuacji zwrócenia się o udzielenie ochrony sądowej, w tym również z uwagi na status majątkowy i sytuację materialną, które uniemożliwiają zapewnienie pomocy profesjonalnego prawnika udzielanej na komercyjnych zasadach. Bez wątplienia stwierdzić zatem można, że prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej stanowi istotny element konstrukcyjny konstytucyjnego prawa do sądu i zwłaszcza z tej perspektywy powinien być postrzegany obowiązek władz publicznych do kompleksowego uregulowania tej materii. Realizacja tego obowiązku przez państwo w obecnych realiach funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz przewidzianych w ustawach ramach legislacyjnych nie należy do rozwiązań dobrych. W szczególności działania w tym zakresie ocenić należy jako nieefektywne z uwagi na brak urzeczywistnienia podstawowych założeń, które powinny sprzyjać i prowadzić do zapewnienia właściwego dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej zarówno na etapie przedprocesowym, jak i umożliwienia skorzystania z pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym.

* Adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego i Integracji Europejskiej oraz kierownik pracowni Klinika Prawa WPiA Uniwersytet Szczeciński, radca prawny.

¹ Tekst jedn.: Dz.U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65 ze zm.

² Tekst jedn.: Dz.U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 ze zm.

³ Zob. Palestra zaniepokojona regulacją dotyczącą *pro bono*, Rzeczpospolita z 16.3.2012 r., wydanie internetowe, <http://prawo.rp.pl/artukul/757804,839065-VAT-od-bezplatnej-pomocy-prawnej-Adwokatura-zaniepokojona-regulacja-dotyczaca-pro-bono.html>.

⁴ Zob. H. Mądrzak, Prawo do sądu jako gwarancja ochrony praw człowieka, [w:] L. Wiśniewski, Podstawowe prawa jednostki i ich sądowa ochrona, Warszawa 1997, s. 197 oraz wyr. TK z 9.6.1998 r., K 28/7, OTK 1998, Nr 4, poz. 50, s. 284.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zaistniała sytuacja skłania do podjęcia próby kompleksowego uregulowania zagadnienia realizacji przez organy państwa obowiązku zapewnienia konstytucyjnego prawa do sądu w zakresie, w jakim obejmuje ono dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej oraz stworzenie właściwych ram legislacyjnych dla jego urzeczywistnienia.

W niniejszym opracowaniu, ze względu na jego ramy, oprócz wskazania pożądanych kierunków prac legislacyjnych w powyższej materii przedstawione zostaną również uwagi o charakterze krytycznym odnoszące się do obecnie obowiązujących rozwiązań prawnych, które powodują, że konstytucyjne prawo do sądu w zakresie, w jakim obejmuje prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej, nie jest w pełni realizowane.

Publiczna debata na temat świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej oraz kompleksowego rozwiązania tego problemu toczy się już wiele lat, niemniej jednak dotychczas nie przyniosła konkretnego rozwiązania legislacyjnego, choć projekty ustaw regulujących tę materię były już przedmiotem prac legislacyjnych⁵.

Problematyce nieodpłatnej pomocy prawnej poświęcona była również organizowana przez Naczelną Radę Adwokacką konferencja „Pomoc prawna z urzędu a prawo do sądu”, która odbyła się 15–16.9.2012 r. w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego⁶. Jej uczestnicy doszli do wniosku, że obecnie istniejący w Polsce system pomocy prawnej z urzędu nie realizuje prawa do sądu i prawa do obrony, jednocześnie konkludując, że wymaga on reformy oraz gruntownych zmian zarówno na płaszczyźnie postępowania cywilnego, jak i karnego.

Analogiczne spostrzeżenia sformułowane zostały podczas spotkania, które odbyło się 18.9.2012 r. w ramach Forum Debaty Publicznej „Sprawne i służebne państwo”, zorganizowanej w Kancelarii Prezydenta⁷. Przede wszystkim zwracano uwagę, że mimo wielu inicjatyw prawodawczych odnoszących się do pomocy prawnej z urzędu prace nad żadnym z nich nie zostały sfinalizowane.

Wśród podstawowych problemów, jakie wiążą się z wadliwym funkcjonowaniem obecnie obowiązującego mechanizmu pomocy prawnej z urzędu (trudno mu bowiem przypisać cechy systemu, który co do zasady powinien być spójnym zbiorem współdziałających ze sobą elementów, stanowiących celowo zorientowaną jedną całość), **wymienia się:**

▶ **zbyt późne ustanowienie obrońcy w postępowaniu karnym**, co niweczy realną pomoc z urzędu, która następuje tylko wtedy, kiedy obrońca z urzędu może być obecny przy przesłuchaniu zatrzymanego bądź podejrzanego,

▶ **wadliwe zasady wynagradzania pełnomocników z urzędu**, wzięwszy pod uwagę, że obowiązujące stawki (zwłaszcza dotyczące spraw z zakresu prawa pracy) wymagają urealnienia,

▶ **przyznawanie pomocy prawnej z urzędu przez sąd, który później rozpatruje merytorycznie sprawę**, a zwłaszcza wyznaczanie w sprawach karnych obrońcy z imienia i nazwiska, co może budzić wątpliwości co do obiektywizmu sądu,

▶ **niską świadomość i kulturę prawną społeczeństwa**, bowiem często strony występują przed sądem bez pomocy profesjonalnego prawnika, nie zdając sobie sprawy, że mogą wystąpić o ustanowienie pełnomocnika lub obrońcy z urzędu,

▶ **niewielki poziom umysłowości wagi tego zagadnienia wśród klasy politycznej**, która nie dostrzega tego problemu,

▶ **brak kompleksowego systemu finansowania zapewnienia pomocy prawnej z urzędu**, a w szczególności pomocy świadczonej na etapie przedsądowym, pomimo że z pewnością przyniosłoby to wymierne oszczędności wynikające ze zmniejszonej ilości wszczynanych postępowań sądowych.

Nie sposób odmówić trafności powyższym zastrzeżeniom, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę nieład legislacyjny panujący w obowiązujących przepisach regulujących zapewnienie stronie prawa do nieodpłatnej pomocy prawnej w każdym z postępowań sądowych, tj. cywilnym, karnym i sądowno-administracyjnym, sprowadzający się do odmiennego ukształtowania zarówno zasad, jak i przesłanek udzielenia przedmiotowej pomocy. W każdym z powyższych postępowań sądowych przepisy dotyczące udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej (ustanowienia radcy prawnego lub adwokata z urzędu, prawa pomocy) stanowią część regulacji odnoszącej się do poszczególnego trybu postępowania i regulują tę materię odmiennie⁸.

Uwagę zwracają chociażby różnice w aspekcie obligatoryjnego powiązania przyznania pomocy prawnej z urzędu z jednoczesnym zwolnieniem od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych przez stronę, co ma miejsce w postępowaniu cywilnym, natomiast nie musi występować w postępowaniu sądowno-administracyjnym.

Znamienny jest również panujący w przedmiotowych regulacjach bałagan terminologiczny, bowiem w każdej z ustaw funkcjonuje odmiennie określenie przewidziane dla nieodpłatnej pomocy prawnej. Strona, w zależności, w którym postępowaniu występuje, może ubiegać się o: **przyznanie** prawa pomocy (procedura sądowno-administracyjna), **ustanowienie** radcy prawnego lub adwokata – udzielenie pomocy prawnej z urzędu (procedura cywilna), **wyznaczenie** obrońcy z urzędu (procedura karna). Może to rodzić nieporozumienia i powodować dezorientację, wzięwszy pod uwagę, że beneficjentami bezpłatnej pomocy prawnej są osoby niezorientowane w procedurach, a zwłaszcza terminologii aktów prawnych.

Jednocześnie podmiot zamierzający skorzystać z dobrodziejstwa bezpłatnej pomocy prawnej zobowiązany jest wypełnić oraz złożyć oświadczenie, na którego podstawie weryfikowane jest zaistnienie przesłanek umożliwiających jej uzyskanie. Wprowadzone w drodze rozporządzeń urzędowe formularze, które funkcjonują w postępowaniu cywilnym i sądowno-administracyjnym, wykazują różnice⁹, podczas gdy w procedurze

⁵ Na ten temat zob. P. Mijał, Dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej przyznawanej przez państwo osobom fizycznym – ocena projektu ustawy, *Klinika. Czasopismo Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych* 2006, Nr 1(5), s. 22–28; P. Mijał, Darmowy dostęp do pomocy prawnej: wątpliwa autopoprawka, *Rzeczpospolita* Nr 295 (7589) z 19.12.2006 r.

⁶ Więcej informacji na temat przebiegu konferencji i głosy jej uczestników dostępne pod adresem <http://adwokatura.pl/?p=5294>.

⁷ Więcej informacji na temat przebiegu spotkania i głosy jego uczestników dostępne pod adresem <http://adwokatura.pl/?p=4999>.

⁸ Zob. art. 78 i n. KPK, art. 117 i n. KPC oraz art. 243 i n. ustawy z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

⁹ Por. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 15.4.2010 r. w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby fizycznej ubiegającej się o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, rozporządzenie Rady Ministrów z 16.12.2003 r. w sprawie określenia wzoru i sposobu udostępnienia urzędowego formularza wniosku o przyznanie prawa pomocy w postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz sposobu dokumentowania stanu majątkowego, dochodów lub stanu rodzinnego wnioskodawcy.

karnej wniosek należy sformułować i uzasadnić samodzielnie, bez konieczności korzystania z jakiegokolwiek wzoru oświadczenia.

Oprócz wskazanych powyżej postępowań materia przyznawania prawa pomocy prawnej regulowana jest również ustawą z 17.12.2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania¹⁰. Mamy zatem do czynienia z wielością i różnorodnością aktów prawnych, których przedmiotem regulacji jest udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a jedynym – raczej nieuzasadnionym – kryterium rozróżnienia jest tryb postępowania sądowego, w którym pomoc miałaby zostać udzielona.

Dodatkowo w znacznej mierze przepisy dotyczące działania pełnomocników z urzędu zostały zawarte (jak regulacje uzupełniające) w aktach samorządów zawodowych radców prawnych¹¹ i adwokatów¹², które sprawują pieczę nad należytym wykonywaniem tych obowiązków przez członków korporacji. Podkreślenia wymaga, że owe akty prawne – wydawane przez organy samorządów zawodowych – mają charakter aktów wewnętrznego kierownictwa (prawa wewnętrznego obowiązującego), skierowanych wyłącznie do zrzeszonych w korporacjach pełnomocników, i nie mieszczą się w katalogu powszechnie obowiązujących źródeł prawa, przewidzianym w art. 87 Konstytucji RP. Konsekwencją takiego ich usytuowania w systemie źródeł prawa jest niemożność kreowania przez zawarte w nich regulacje sytuacji prawnej strony postępowania, dla której został ustanowiony pełnomocnik z urzędu. W rzeczywistości ma to jednak miejsce, bowiem powołując się na akty korporacyjne, wyznaczeni pełnomocnicy z urzędu wnoszą o zwolnienie ich z tych obowiązków, na przykład powołując się na wystąpienie konfliktu interesów.

Już tylko wskazane wyżej niedoskonałości o charakterze legislacyjnym pozwalają na uznanie, że istnieje pilna potrzeba inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do zapewnienia dostępu do pomocy prawnej osobom ubogim. Niemniej jednak poparcie tych zastrzeżeń analitycznymi badaniami najprawdopodobniej doprowadziłoby do wniosku, że nieodpłatna pomoc prawna udzielana w toku postępowania sądowego przyznawana jest najczęściej podmiotom sprawiającym kłopot wymiarowi sprawiedliwości, a ustanowienie pełnomocnika z urzędu, na którego nakładane są rygory procesowe, stanowi jedną z metod na sprecyzowanie roszczeń strony, których nie jest ona w stanie wyartykułować wobec sądu, i przerzucenie ciężaru borykania się z problemem strony na pełnomocnika, nawet w sytuacji oczywistej bezzasadności powództwa bądź skargi.

Przemawia to za koniecznością przyznawania prawa do nieodpłatnej pomocy prawnej przez organy – być może administracyjne – znajdujące i działające się poza strukturą wymiaru sprawiedliwości, które kierowałyby się jedynie obiektywnymi kryteriami, co z kolei wymaga ich precyzyjnego sformułowania. W połączeniu ze stworzeniem systemu nieodpłatnej pomocy prawnej udzielanej na etapie przedsądowym, poprzez udzielanie porad prawnych, pozwoliłoby to na uniknięcie bądź co najmniej znaczne ograniczenie zaangażowania sądu w rozpatrywanie oczywiście bezzasadnych sporów. Doprowadziłoby to również

do odciążenia wymiaru sprawiedliwości z konieczności rozpatrywania spraw dotyczących udzielania pomocy prawnej z urzędu, co wraz z decyzjami obejmującymi zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, jako kwestii funkcjonalnie związanych, powinno zostać wyłączone z kognicji sądów.

Funkcjonujące w innych państwach modele darmowej pomocy prawnej zakładają zaangażowanie różnego rodzaju podmiotów w świadczenie tego rodzaju usług, w tym w szczególności uniwersyteckich (studenckich) poradni prawnych, organizacji pozarządowych. Nie sposób jednak stworzyć profesjonalnego systemu nieodpłatnej pomocy prawnej z pominięciem profesjonalnych pełnomocników, którzy w ramach prowadzonej działalności i wykonywanych wolnych zawodów świadczą pomoc prawną i są jednocześnie objęci obowiązkowym ubezpieczeniem od odpowiedzialności cywilnej. Przyjęte rozwiązania mogą bowiem zmierzać bądź do stworzenia korpusu pełnomocników (obrońców) z urzędu, którzy świadcząc pomoc w specjalistycznych biurach, funkcjonujących w ramach zorganizowanej struktury, będą pobierali wynagrodzenia z budżetu państwa, bądź zlecania tych czynności zainteresowanym kancelariom prawnym, biorącym na siebie koszty administracyjne w ramach zamówień publicznych.

Za niewątpliwą należy uznać znaczny wzrost zapotrzebowania społeczeństwa na nieodpłatną pomoc prawną, która powinna być przyznawana nie tylko z uwagi na status materialny i sytuację majątkową, ale również z uwzględnieniem wagi sprawy i problemu, z którym o ochronę sądową zwraca się potencjalny beneficjent.

Problem zyskuje na znaczeniu w obliczu wiążących Polskę zobowiązań międzynarodowych, wynikających z art. 6 ust. 3 lit c Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 47 ust. 3 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Nałożone na państwo zobowiązanie do zapewnienia nieodpłatnego dostępu do pomocy prawnej osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w sytuacji gdy jest ona niezbędna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, znajduje odzwierciedlenie również w orzecnictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu¹³. Nie jest to jednak tożsame z nieograniczonym prawem do otrzymania od państwa bezpłatnej pomocy prawnej przez osoby najuboższe w każdym przypadku. Obowiązkiem państwa jest natomiast stworzenie skutecznych mechanizmów prawnych, gwarantujących otrzymanie takiej pomocy w określonych sytuacjach oraz – być może – wobec określonej kategorii spraw, dla przykładu powodujących rażące naruszenie konstytucyjnych praw i wolności.

W odwołaniu do regulacji zawartych w ustawie zasadniczej podkreślenia wymaga, że w demokratycznym państwie prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej status majątkowy nie może być przeszkodą w dostępie do

¹⁰ Dz.U. z 2005 r. Nr 10, poz. 67 ze zm.

¹¹ Zob. uchwała Nr 152/VII/2010 Krajowej Rady Radców Prawnych z 15.10.2010 r. w sprawie wyznaczenia radców prawnych do prowadzenia spraw z urzędu.

¹² Zob. § 9 uchwała Naczelnej Rady Adwokackiej z 12.9.2009 r. Regulamin wykonywania zawodu adwokata w kancelarii indywidualnej lub spółkach.

¹³ Zob. zwłaszcza wyrok z 9.10.1979 r. w sprawie *Airey* przeciwko Irlandii, Series A Nr 31, s. 14–15.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

wymiaru sprawiedliwości lub w obronie praw i interesów obywateli. System nieodpłatnego poradnictwa prawnego oraz pomocy prawnej w sytuacji uwikłania strony w spór sądowy powinien wpisywać się w i realizować konstytucyjną zasadę państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) i prawa do sądu (art. 45 Konstytucji RP), bowiem stanowi jego immanentny element, a także zmierzać do uczynienia zadość zobowiązaniom Rzeczypospolitej Polskiej do zapewnienia równego dostępu do sądów i trybunałów wynikających z aktów prawa międzynarodowego (art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych z 19.12.1966 r.; art. 6 EKPCz z 4.11.1950 r.; zalecenie nr R (93)1 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich co do efektywnego dostępu do prawa i wymiaru sprawiedliwości dla najsłabszych z 8.1.1993 r.).

Wydaje się również, że pożądane standardy w tym zakresie wprowadza dyrektywa Rady 2003/8/WE z 27.1.2003 r. w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimalnych wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w sporach o tym charakterze, której implementacja do polskiego systemu prawnego nastąpiła poprzez ustawę z 17.12.2004 r. o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania. Choć przedmiotowe regulacje znajdują zastosowanie jedynie do sporów transgranicznych w sprawach cywilnych i handlowych, to warto jednak dążyć – przy tworzeniu krajowego systemu nieodpłatnej pomocy prawnej – do osiągnięcia celów przewidzianych w dyrektywie, które mają uniwersalny charakter. Zgodnie z celami przewidzianymi w dyrektywie wszystkie osoby biorące udział w sporze sądowym muszą mieć

możliwość obrony swoich praw przed sądem, nawet jeśli sytuacja materialna tych osób czyni niemożliwym poniesienie przez nie kosztów procesu. Pomoc prawna jest uważana za właściwą, gdy umożliwi jej beneficjentowi skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości. Pomoc prawna powinna obejmować przedprocesową poradę prawną, służącą rozstrzygnięciu sporu przed wniesieniem sprawy do sądu, pomoc prawną w trakcie wnoszenia sprawy do sądu oraz reprezentowanie w sądzie, a także pomoc w kosztach procesu lub zwolnieniu z powyższych kosztów. Konieczne jest zdefiniowanie progów, powyżej których zakłada się, że osoba może pokryć koszty procesu na warunkach określonych niniejszą dyrektywą. Progi te muszą być zdefiniowane w świetle różnych obiektywnych czynników, takich jak dochód, kapitał lub sytuacja rodzinna.

W kontekście przedstawionych uwag pod adresem obecnie obowiązujących regulacji prawnych dotyczących świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej, które mają charakter krytyczny, jako pozytywną inicjatywę ocenić należy próbę opracowania kompleksowego systemu funkcjonowania nieodpłatnej pomocy prawnej, podjętą w ramach projektu realizowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Instytut Spraw Publicznych w partnerstwie z Instytutem Prawa i Społeczeństwa, Fundacją Uniwersyteckich Poradni Prawnych oraz Związkiem Biur Porad Obywatelskich. Być może jej efektem stanie się – osadzony w polskich realiach funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz potrzeb społecznych – projekt ustawy całościowo regulującej materię bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego, uwzględniającej aspekt uproszczonego trybu jego udzielania, sposób finansowania, a przede wszystkim jednolite zasady dostępu jednostki do prawa pomocy prawnej, stanowiącej przecież element konstytucyjnego prawa do sądu. ■

Zapraszamy na kolejne edycje seminariów EP:

26.2.2013 r. rusza piętnasta, a pierwsza w Gdańsku, edycja seminarium „Wymowy prawniczej”.

Organizatorzy: WPiA Uniwersytetu w Gdańsku, „Edukacja Prawnicza”, Fundacja Adwokatury Polskiej, Legalis. Zajęcia będą prowadzone **we wtorki o godz. 15.00–16:30.**

27.2.2013 r. rusza szesnasta edycja seminarium „Wymowy prawniczej”.

Organizatorzy: WPiA UKSW w Warszawie, „Edukacja Prawnicza”, Fundacja Adwokatury Polskiej, Legalis. Zajęcia będą prowadzone **w środy o godz. 15.00–16:30.**

20.3.2012 r. rusza czwarta edycja seminarium „Marketing usług prawniczych”.

Organizatorzy: WPiA UKSW w Warszawie, „Edukacja Prawnicza”, Fundacja Adwokatury Polskiej, Legalis. Zajęcia będą prowadzone w środy o godz. 13:15:14:45

Szczegóły już niedługo na www.edukacjaprawnicza.pl

Zapraszamy!

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

